

صدیقه از ۷ سالگی توانست بافت تک و حصیر را یاد بگیرد و در سن ۱۶ سالگی هم سایر بافت‌های حصیر را یاد گرفت و نخستین تویزه و جانی را برای خانه‌شان بافت. او ناخواسته با الهام از مادر و اجدادش پا در دنیایی گذاشته بود که هر روز بیشتر از قبل دوستش می‌داشت و حصیر، تویزه، پیش، پنگاش، نخل و... شده بودند بهترین مونس‌های لحظات زندگی‌اش.

بی‌شک زیستن در آبپخش، شهر ملی حصیر هم بی‌تأثیر نبود در غور کردنش در دنیای حصیر و بوی خلسه‌آور برگ‌های خیس خورده‌ای که از نخلستان‌های برافراشته و سرسبز جدا شده بودند تا به رنگی دیگر درآیند و در زیستی مسالمت‌آمیز با آدمیان به زیبایی معنای تازه‌ای ببخشند.

صدیقه شادکام که بیش از ۳۰ سال است به کار حصیربافی مشغول است، در خصوص قدمت حصیربافی در شهر آبپخش می‌گوید: «این هنر به واسطه وجود نخلستان‌های وسیع در این منطقه از دیرباز در میان اهالی آن رواج داشته است. در گذشته بیشتر مردان به حصیربافی اشتغال داشتند اما امروزه این هنر با هنرنمایی زنان به رونق خود ادامه داده و مردان بیشتر به باغداری و رسیدگی به نخیلات اهتمام دارند».

وی می‌افزاید: «حصیربافی یکی از هنرهای اصیل و بومی استان بوشهر شناخته می‌شود. این هنر با برگ نخل (که در میان مردم بومی «پیش» خوانده می‌شود)، ساقه خوشه خرما (پنگاش) و بقم (جوهر رنگ) جان می‌گیرد. هنرمندان حصیرباف با استفاده از مواد مذکور محصولات متعددی را پدید می‌آورند که در نوع خود کم‌نظیر هستند».

شادکام که مدت پنج سال است کارگاه تولید محصولات حصیری را در خانه خود راه‌اندازی کرده و به صورت خانوادگی این کارگاه را می‌چرخاند، به مهم‌ترین محصولات حصیری که در آبپخش تولید می‌شود، اشاره و تصریح می‌کند: «تک (نوعی فرش حصیری)، تویزه (دستباف حصیری دایره‌ای شکل به عنوان سینی)، تلی (ظرفی برای نگهداری غلات)، سپک (ظرفی سینی مانند برای پاک کردن گندم)، چاکان (سبد جمع‌آوری خرماست که گاهی برای ترازو نیز استفاده می‌شود)، نان‌دان، جامیوه‌ای و... از مهم‌ترین تولیداتی است که در این منطقه به‌دستان هنرمندان حصیرباف بافته و به بازار عرضه می‌شود».

این کارآفرین که موفق شده برای محصولات مختلفی شامل ست آجیل خوری، ست چهار تکه آشپزخانه با طرح ورساچه و گلدان چهارضلعی مارپیچی نشان ملی را دریافت کند، ادامه می‌دهد: «حصیربافی در جان زنان آبپخشی ریشه دوانده و این هنر به‌صورت اجدادی از مادران به دختران منتقل شده است. من از ۶ یا هفت سالگی این هنر را از مادر بزرگ و مادرم یاد گرفتم. در آغاز، تک و بل می‌بافتم».

او «بل» را معرفی می‌کند و می‌گوید: «این محصول مثل گونی است که با برگ نخل بافته می‌شود و برای نگهداری تنباکو و خرما از آن استفاده می‌شود، البته در گذشته بیشتر برای خرما استفاده می‌شد. چون شیر خرما از منافذ بل عبور می‌کرد، بل خرمایی را در حوضی که به آن «چومه» می‌گفتند، می‌گذاشتند تا شیر خرما را جمع‌آوری کنند».

شادکام ادامه می‌دهد: «در گذشته عمده دستباف‌های حصیری برای مصرف خود خانواده‌ها یا مصارف دیگر اهالی آبپخش تولید می‌شد ولی در ادامه با معرفی آبپخش به عنوان شهر ملی حصیربافی، استقبال از این محصولات شدت گرفت و خوشبختانه امروز بخشی از تولیدات ما در گالری‌های شهرهای مختلف کشور نظیر تهران، مشهد، تبریز، شیراز و... عرضه می‌شود و

همچنین بخش دیگری از آن هم به کشورهای مختلفی مثل کویت، آمریکا و... صادر می‌شود و مشتریان پرو پاقرصی پیدا کرده است».

این کارآفرین می‌گوید: «البته بازار اصلی محصولاتی که در کارگاهمان تولید می‌کنیم، در دهکده‌های صنایع دستی دالکی و گالری‌هایی که در شهر بوشهر هستند، خلاصه می‌شوند. ما در این سال‌ها سعی کرده‌ایم بیشتر

دستباف‌های حصیریمان تلفیقی از طرح‌های سنتی و مدرن باشند و با بافت‌های خلاقانه‌ای که ابتکار خودمان است، به بازار عرضه شوند. خوشبختانه این محصولات توانسته‌اند جای خود را در بازار باز کنند به خصوص دستباف‌هایی که با بافت تویزه‌ای هستند نظر مشتریان را خیلی جذب کرده‌اند، چون هم محکم هستند و هم ماندگاری بیشتری دارند».

وی در تعریف بافت تویزه‌ای بیان می‌کند: «این بافت با برگ نخل و مغزی پنگاش یا همان ساقه خرما بافته می‌شود و در آن‌ها با استفاده از پیش‌هایی که رنگ آمیزی شده‌اند، طرح‌های سنتی و مدرن بافته می‌شود. معمولاً با این نوع بافت جابرجی، نان‌دان، تویزه، جامیوه‌ای، ست آجیل خوری، گلدان و... تولید می‌شود».

رنگ آمیزی برگ‌های درخت نخل بخش مهمی از کار حصیربافی است. شادکام در تشریح مراحل رنگ آمیزی توضیح می‌دهد: «ابتدا گرد و خاکی که روی برگ‌ها نشسته را پاک می‌کنیم، سپس آن‌ها را از ساقه جدا می‌کنیم، بعد آن‌ها را می‌شویم. سپس به مدت ۲۰ دقیقه در آب جوشی که بقم (پودر رنگ) را در آن ریخته‌ایم، می‌گذاریم بجوشد و در حال جوشیدن، آن را زیر و رو می‌کنیم تا تمام قسمت‌های برگ خوب رنگ بگیرد».

وی یادآور می‌شود: «چهار رنگ بنفش، قرمز، نارنجی و سبز رنگ‌های اصلی هستند که در حصیربافی استفاده می‌شوند و به تازگی سه رنگ زرد، آبی و صورتی هم به بازار آمده‌اند که به تنوع رنگ آمیزی محصولات حصیری دامن زده‌اند. در صورتی که این رنگ‌ها در معرض مستقیم نور قرار نگیرند ماندگاری خوبی دارند».

از این هنرمند در خصوص مراحل تولید حصیر و سایر منسوجات حصیری می‌پرسیم که توضیح می‌دهد: «برای تولید دستباف‌های حصیری، ابتدا برگ‌های نخل‌ها را جدا می‌کنیم، گرد و خاکش را کاملاً می‌تکانیم، بعد آن‌ها را خیس می‌کنیم؛ اگر تابستان باشد برگ‌های خیس را روی زمین پهن می‌کنیم تا خشک شود و اگر زمستان باشد، آن‌ها را به بند می‌کشیم و می‌گذاریم خشک شود، البته برگ نخل حتماً باید نمدار باشد تا انعطاف بهتری برای بافت داشته باشد. معمولاً در زمستان برگ‌ها منعطف‌تر هستند. پس از اینکه برگ‌ها نیمه‌خشک شدند، به دو شیوه ساده یا رنگ شده محصولات خود را تولید می‌کنیم؛ در تکنیک ساده فقط از برگ‌های بدون رنگ استفاده می‌کنیم و محصولات مثل تک، بل و... پدید می‌آوریم و در شیوه رنگ شده با برگ‌هایی که از پیش رنگ آمیزی و آماده کرده‌ایم، طرح‌های سنتی یا مدرن را در محصولات خود می‌بافیم».

وی در خصوص مرغوب‌ترین نوع برگ نخل هم می‌گوید: «در میان نخیلاتی که در منطقه وجود دارد، برگ درخت کبکاب و خرماي خاصه کیفیت بیشتری برای تولید محصولات حصیری دارند».

البته برگ خاصه بسیار باکیفیت‌تر است اما تعداد این درخت در مقایسه با کبکاب خیلی کمتر است بنابراین ما عمده محصولات حصیری خود را با برگ درخت کبکاب که از استحکام بیشتری برخوردار است، تولید می‌کنیم ولی برگ آن از برگ درخت خاصه از انعطاف کمتری برخوردار است، از این رو حتماً باید خوب خیس بخورد».

این هنرمند حصیرباف می‌افزاید: «محصولات حصیری در منطقه آبپخش در همه فصل‌ها تولید می‌شوند ولی اوج کار ما در زمستان است، چون هوا معتدل‌تر و برگ نخل هم منعطف‌تر است».

شادکام به ابتکارانش در تولید محصولات حصیری، اشاره و تصریح می‌کند: «در حصیربافی سعی کرده‌ام با حفظ بافتار اولیه آن، با استفاده از ذوق و خلاقیت، بافت‌ها و طرح‌های جدیدی ابداع کنم. در این زمینه پیش از این یک گلدان با بافت جدیدی که ابتکار خودم بود و من نام این بافت را «لانه‌زنبوری» گذاشتم، تولید کردم. این گلدان الان در موزه سعدآباد

نگهداری می‌شود. همچنین برای نخستین بار طرح‌های حصیر را با همکاری همسر خواهرم، مانند نقشه‌قالی روی کاغذ پیاده کرده‌ایم که این کار موجب سهولت در نقش زدن محصولات حصیری می‌شود».

